

Pazin ponovno postaje centar ruralnog razvoja Istre

Štala odnosno farma za goveda na Kovačevoj njivi podno Gortanovog brijega vrijedna 8,28 milijuna kuna te 5,47 milijuna kuna vrijedno novo AZRRI-jevo sjedište u Solinama uz pogon za rasijecanje mesa istarskog goveda investicije su kojima bi se doskora i materijalno trebao početi ostvarivati projekt trajne zaštite istarskog goveda i drugih autohtonih pasmina

Piše i snimio Davor ŠIŠOVIĆ

U projektima trajne zaštite istarskog goveda i drugih istarskih autohtonih pasmina, koje već dulje vrijeme provodi Agencija za ruralni razvoj Istre u suradnji sa znanstvenim institucijama, udrugama uzgajivača i inozemnim partnerima, Pazin ima središnje mjesto kao sjedište niza planiranih znanstvenih, poslovnih i organizacijskih aktivnosti što izvire iz tih projekata. Još prije nekoliko godina u vizijama tih planova zamišljeno je osnivanje Centra za zaštitu istarskog goveda na Gortanovom brijegu pokraj Pazina. Kasnije je zamisao evoluirala k viziji Centra za očuvanje i reprodukciju istarskih autohtonih pasmina na tom istom mjestu. Još uvijek ni jedna cigla na Gortanovom brijegu nije pomaknuta, a projekt opet ima novo ime: Centar za regionalno-ruralni razvoj. Budući da pripreme za ustoličenje Pazina kao centra svekolikog ruralnog razvoja

Istre ipak malo predugo traju, a vidljivi rezultati još uvijek izostaju, informacije o tome što se radi te što će se ubuduće raditi i otprilike kada potražili smo od dvojice sukreatora ovih vizija - direktora AZRRI-ja Gracijana Prekalja te pazinskog gradonačelnika Nevena Rimanića.

Nedavni susret s ministrom Petrom Čobankovićem u Vodnjaju pridonio je da se projekt još »malo« proširi, objašnjava Prekalj, jer s tim proširenjima ima veće šanse za državne i međunarodne potpore. Zato će se projektu promijeniti ime, a donekle i sadržaj, odnosno, osim već razrađenih programa vezanih uz istarsko govedo i druge istarske autohtone pasmine, u buduću se djelatnost uvrštavaju i drugi poslovi, sve do opsega svojevrsnog tehnološkog parka, koji bi znanošću i stručnošću trebao servisirati privatne poduzetničke inicijative i primjenjivati uspješna inozemna iskustva. Međutim, kako naglašava Prekalj, inozemni projekti, prije svega talijanski s kojima je AZRRI kroz partnerske programe dobro upoznat, kreirani su i razvijani za konkretne tamošnje korisnike.

- Za svoje potrebe mi moramo sami stvoriti odgovarajući projekt i zato se naša vizija još uvijek razvija, veli Prekalj.

Razvoj projekta ovisi o potražnji mesa

Dosadašnja vizija projekta zaštite istarskog goveda obuhvaćala je sljedeće elemente: popularizacijom potrošnje mesa ove pasmine stvara se motivacija za povećanje njene populacije uz ekonomsku korist svih sudionika proizvodnog lanca; u vlastitim i kooperantskim uzgojnim kapacitetima ta se populacija planirano povećava i selekcionira; u laboratorijima i drugim znanstveno-servisnim institucijama na Gortanovom brijegu za cijelu se populaciju prati genetika, a ubrzani rast populacije pomaže se i tehnologijom embriotransfera; u posebnom objektu u Pazinu, u Ulici Soline, meso istarskog goveda se nakon klanja rasijeca prema konkretnim potrebama ugostitelja i nakon zrenja isporučuje na tržište; o tome koliko će tržište to meso prihvaćati - ovisi rast kapaciteta cijelog ovog proizvodnog kruga. Od svega spomenutog u minulih nekoliko godina uspjelo se populaciju istarskog goveda udvostručiti, uspostaviti stalnu ponudu mesa u dvadesetak ugostiteljskih objekata, a AZRRI je otkupom stvorio i vlastito stado od osamdesetak grla, smještenih u štalama kooperanata te u Valturi i Murarima. Sljedeći koraci predviđaju prilično velike investicije, a njihova realizacija ovisi o tome hoće li se za njih naći novca. Grad Pazin ovim planovima izlazi u susret u okviru svojih nadležnosti, a to su uglavnom prostornoplanska prilagođavanja te davanje gradskih zemljišta na raspolaganje za potrebe ovih projekata.

Tako bi se, nakon što je gradska vlast nedavno AZRRI-ju dodijelila pravo građenja, najprije mogla dogoditi izgradnja govedarske farme na parceli zvanj Kovačka njiva na sjevernom obronku Gortanova brijega, površine 12.153 četvorna metra. U tijeku je izdavanje lokacijske dozvole, a prema idejnom rješenju na Kovačkoj njivi izgradila bi se jedna štala za uzgoj i jedna za tov, garaža za mehanizaciju, nadstrešnica za sijeno, gnojišta i druge pomoćne građevine. Kapaciteti štala planirani su za ukupno osamdesetak grla, što znači da bio AZRRI svu svoju stoku sa sadašnjih pet lokacija mogao okupiti na jednom mjestu. Iako Prekalj procjenjuje da bi se od svega planiranog upravo ovaj kompleks mogao najprije početi graditi, za njega nema još ni lipe od potrebnih 8,28 milijuna kuna. Postoji međutim plan kako do novca: od Istarske županije ili drugih subjekata, makar i kreditom, pokušat će se osigurati novac za polovicu investicije, a drugu polovicu računa se pokriti kroz državni program bespovratnih potpora za kapitalna ulaganja u poljoprivredu.

Čobanković obećao pomoć

Zato je potrebno državu i nadležna ministarstva što više zainteresirati za ovaj projekt, a Prekalj veli da su reakcije ministra Čobankovića na sastanku u Vodnjanu bile vrlo ohrabrujuće: on je osim pomoći u kreiranju cijelog projekta Centra za regionalno-ruralni razvoj i tehnološkog parka ponudio i aktiviranje drugih državnih institucija, pogotovo onih koje inače odobravaju korištenje državnog zemljišta. To je također važno za osmišljavanje budućeg kompleksa na Gortanovom brijegu jer u njegovom podnožju postoji kompleks od oko 120 hektara većinom državnog, a manjim dijelom gradskog zemljišta, dijelom poljoprivrednog, a dijelom šumskog, koji je potreban za ispašu i proizvodnju hrane. Grad će svoje parcele dati na korištenje, a isto se očekuje od Ministarstva poljoprivrede i Hrvatskih šuma. Od tih 120 hektara odmah bi se za ispašu ili proizvodnju stočne hrane počele koristiti poljoprivredne parcele (agromatematika kaže da se jedno grlo stoke prehranjuje s barem jednim hektarom zemlje), dio šumskih površina uredio bi se i koristio za uzgoj divljači, dok bi dio ostao zelena zona, a na ostalim građevinskim parcelama trebat će izgraditi zasebne štale i druge objekte za ovce, magarce, koze i druge pasmine odnosno vrste životinja kojima će se budući centar baviti. Popisivanje parcela i predlaganje njihove buduće namjene već je počelo, a vidjet će se hoće li ministar Čobanković održati svoje obećanje i doista pomoći AZRRI-ju da ih dobije.

Kompleks zgrada na Gortanovom brijegu također je arhitektonski snimljen, Grad Pazin suglasan je da kao svoje nekretnine i cijelo to naselje stavi na raspolaganje za projekt, no budući da bi tamo trebali biti znanstveni laboratoriji i sva ostala nadgradnja projekta, zasad AZRRI-ju nije hitno njime se baviti. Puno hitnije je uređenje i privođenje svrsi objekta u Ulici Soline, skoro u samom središtu Pazina, u zgradi koja je nekoć bila otkupni centar voća i povrća. Prije nekoliko godina tu je zgradu s dvorištem (cijela parcela ima 442 četvorna metra) od Purisa kupio Poljoprivredno-zadružni centar, a kasnije ga je od PZC-a kupio AZRRI. Dizanjem još dva kata na toj zgradi ovdje se kani dobiti ukupno 434 četvorna metra korisnog prostora, od čega će u prizemlju, na 141 kvadratu, biti u jednoj polovici rasjecaona mesa istarskog goveda, a u drugoj objekt za sanitarni pregled divljači. Ovo potonje će omogućiti da se divljač ulovljena u Istri legalno izvozi, ali i plasira u istarsko ugostiteljstvo, što zadnjih nekoliko godina nije bilo moguće. Na gornje katove AZRRI bi preselio svoje urede iz sadašnjih unajmljenih prostora u Spomen domu. Cijena adaptacije objekta u Solinama, za što je već izdana lokacijska dozvola, procjenjuje se na 5,47 milijuna kuna, koje AZRRI također nema, ali se financiranje očekuje iz programa BioDiNet, na koji je prijava podnijeta ovih dana. Projekt kandidiran BioDiNetu je malo širi, ukupno je vrijedan 1,89 milijuna eura, i na lokaciji u pazinskim Solinama predviđa uređenje Centra za zaštitu biološke raznolikosti, a u sklopu tog centra bilo bi i sve spomenuto što je potrebno za projekt istarskog goveda.

Iskustva s međunarodnim projektima

Realizacija ovih nekoliko velikih poljoprivredno-razvojnih investicija u Pazinu i okolici ovisit će prvenstveno o uspjehu aplikacija za potrebna sredstva, ili o alternativnim rješenjima, no obrisi značenja projekta zaštite istarskog goveda (i svega u što se taj osnovni projekt proširio) za Pazin već se naslućuju. Štale na Kovačkoj njivi, znanstveni centar na Gortanovom brijegu i 120 hektara njiva i pašnjaka u njegovu podnožju te novo AZRRI-jevo sjedište u Solinama sami su po sebi velika stvar, no to nije sve - prema početnim kapacitetima planiranih objekata projekt treba zaokružiti s još stotinu hektara poljoprivrednih površina za proizvodnju hrane u bližoj pazinskoj okolici. U pripremu i razvoj ovih projekata već je dosta uloženo, a stečena su i nemala iskustva s međunarodnim projektima. Kroz program ProVic sa 160.000 eura su uz ostalo financirane i DNK-analize goveda koja ulaze u projekt, informatička oprema i dio plaća za ljude koji rade na projektu; kroz program VIP hrvatskog Ministarstva poljoprivrede sa 150.000 kuna financiraju se prezentacije jela od mesa istarskog

goveda, tehnološki pokusi, kreiranje ambalaže i stvaranje novih proizvoda, primjerice već predstavljenih salama. Ova su dva programa još uvijek u tijeku, a zaključeni su međunarodni programi Adria Food, Amamo i Ruraltour, iz kojih je djelomično također podržavan projekt o istarskom govedu. U travnju će biti poznat uži izbor kandidata za financiranje iz BioDiNet programa (kojemu je kandidiran objekt u Solinama), a opremanje i uređenje znanstvenog centra na Gortanovom brijegu kandidirat će se u programu Innov-Agri. AZRRI će iskoristiti i svaku drugu priliku da dođe do dodatnog novca, a većina tih sredstava slit će se i utrošiti u Pazinu i okolici, u programe od kojih se očekuje da za sobom povuku dodatni razvoj poljoprivrede i stočarstva u središnjoj Istri.

Gradonačelnik Pazina Neven Rimanić smatra da će ova AZRRI-jeva ulaganja značajno unaprijediti i proizvodnju tipičnih proizvoda u središnjoj Istri i ponovno aktivirati dijelom i zapuštene poljoprivredne resurse šire pazinske okolice. Međutim, on se nada i da se neće sve svesti na programe koje provodi AZRRI, već da će se na njih osloniti i niz privatnih poduzetničkih inicijativa u poljoprivredi, što nedvojbeno može pridonijeti ukupnom gospodarskom razvoju ovoga kraja. Gradu Pazinu, veli Rimanić, nesumnjivo pripada pravo da bude nositelj ruralnog razvoja Istre, taj značaj imao je u prošlosti, a polako ga ponovno stječe i za budućnost.